

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI.

Ч. 176. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 1-го липня 1938.

No. 176. Jersey City, N. J., Monday, August 1, 1938.

VOL. XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

П'ЯТЬ ЦЕНТИ

НА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

For "Svoboda" Write 4-0237. For "U. S. Evening" Write 4-1010. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA.

FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРОПАВ ВЕЛИКИЙ ЛІТАК З 15 ЛЮДЬМИ

МАНІЛЯ (Філіппіни). — Американська фльота розіслала заклик до своїх кораблів на Тихому океані шукати великого літака „Гавай Клипер“, що мав прихати до повітряного порту ще в п'ятницю в полудне, а й досі не дає про себе чути.

На літаку, що важить 52,000 фунтів і належить до підприємства „Пан Америкен Ервейз“, знаходиться 15 осіб, між ними кілька визначних американців. Догадуються, що літак-великан упав жертвою якоїсь пригоди 300 миль від острова Самар.

ЗАСУДЖЕНО „ЦАРЯ ПОЛІСОВОГО РЕКЕТУ“

НЮ ЙОРК. — Присяжні судді в місцевому суді в Брукліні признали Луїса Вебера, звідного як „царя полісового рекету“ Брукліна, рекетіром. З ним засуджено його 13 помічників.

Рекет приносив „цареві“ півтора мільона доларів на рік. Засудженням грозить в'язниця від 6 місяців до 3 літ. Підчас розправи прокуратура послуговувалася доказами з телефонічних розмов, підслуханих поліцією.

АДВОКАТИ ОБИЦЮЮТЬ ОБОРОНЯТИ ГРОМАДЯНСЬКІ ВОЛЬНОСТІ.

КЛІВЛЕНД (Огайо). — Френк Гоген, нововибраний президент Американської Адвокатської Палати, заявив у своїй першій промові як голова, що Палата почне займатися обороною громадянських прав і вольностей. У тій цілі буде створений комітет, що заступатиме однаково багатих і бідних.

Один з делегатів відразу поставив внесок, щоби Палата розслідила стан громадянських вольностей у Джерзі Сіті; справу відіслано до комітету.

БОРотьБА ЗА АСЕКУРАЦІЮ ЗДОРОВ'Я.

ОЛБАНІ (Нью Йорк). — На зборах комітету Конституційної Конвенції стейту Нью Йорк ведеться гаряча боротьба за асекурацію здоров'я. Одна частина делегатів домагається, щоб у стейті Нью Йорк заведено якусь стейтову систему асекурації здоров'я. За цю пропозицію виступає між іншими Едвард Корсі, відомий суспільний діяч, бувший комісар імміграції в ньюйоркських портах. Багато делегатів виступають проти внеску, в імені лікарських організацій.

РЕКОРДОВА СПЕКА В СХІДНІХ СТЕЙТАХ.

ВАШІНГТОН. — У п'ятницю навістила східні стейти найвища спека цього року. У багатьох містах, як Нью Йорк, Атланта, Канзас Сіті, Ричмонд, спека досягнула 90 ступнів Фаренгейта, у Вашингтоні, Чотенуга, Далас дійшла до 92, у Сан Антоніо й Солт Лейк Сіті до 98, а в Фінікс, Арізона, до 106.

ЗЕМЛЕТРУС У НЬЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — У п'ятницю, коло 3. години, 44 мінути й 15 секунд рано, навістив місто Нью Йорк, повіт Вестчестер, Лонг Айленд та поблизу частину стейту Нью Джерзі землетрус. Щодо сили він представляв лиш одну третину сили подібного землетрусу Лонгайлендського заливу 18. липня 1937. року. Все таки він мав досить сили, щоб розбудити багато людей. Поліційні стації були просто засипані телефонічними запитаннями, що сталося. Поліція думала, що десь у стороні нуджерзьких тунелів скоїлася якась експлозія, й вислала туди свої вози. Доперва пізніше тайну виявили сейсмографічні стації (що спеціально нотують потрясіння землі при допомозі відповідних чутливих інструментів).

Д-р Линч, директор сейсмографічної стації при Форгемському університеті, каже, що в цій околиці землетруси трапляються просто кожного тижня, але вони заслабі, щоб мешканці їх відчували.

РОБІТНИЧА РАДА ЗАКИДАЄ ФОРДОВІ КОМПАНІЇ ШПИГУНСТВО.

ВАШІНГТОН. — У своїй рапорті Федеральна Рада Робітничих Відносин обвинувачує Фордову компанію за шпигунство серед робітників. Рада зажадала від підприємства прийняти наново до праці 50 робітників, відправлених рік тому з бофаловської фабрики Форда за юнійну агітацію.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРОТИ РОБІТНИЧОЇ РАДИ.

ВАШІНГТОН. — Адвокат Американської Федерації Праці виступив з публічною критикою рішення Краєвої Ради Робітничих Відносин, котрим признано, що юнія машиністів має бути зв'язана з Комітетом Промислової Організації, а не з Федерацією Праці. Адвокат закидає Раді сторонничість.

ПРОТИРЕКЕТІРСЬКИЙ ЗАКОН ОБОВ'ЯЗУЄ І ЮНІ.

НЮ ЙОРК. — Федеральний суд вирішив в одній справі, що федеральний антирекетіський закон відноситься теж до юній. І рекетірська юнія і її урядники відповідають перед законом як звичайні рекетіри.

ПОВІНЬ У ЯПОНІ.

Зливні дощі, що падали в Японії три дні, заподіяли виливи рік, які залили кілька міст та спричинили сотки смертей. Світлина представляє сцену в місті Кіото, старій столиці Японії, де ріка Камо зірвала головний міст.

НІМЦІ ЗБІЛЬШУЮТЬ СІРІ ПРОДУКТИ.

Німеський трирічний план, щоб збільшити продукцію місцевих сирих продуктів і в той спосіб бодай частинно у вільнитись від заграниці, почав давати добрі успіхи. Німеччина тепер починає чимраз менше імпортувати, задовольняючи свої потреби внутрішніми сировинами.

НАЙБАГАТІШИЙ БАГАЧ І НАЙБАГАТІШИЙ СКУПАР.

Найбагатішою людиною на світі є князь Нізам, володар великої країни в серці Азії, що називається Гайдерабад і Берар. Всі американські мільярдери, як Морган, Рокефеллер, Вандербільд та всі індійські магараджі, є жебраками в порівнянні з тим східним Крезом. Кажуть, що Нізам має сьогодні тільки самої готівки на суму 10 мільярдів злотих!... Його майно постійно росте з року на рік. На кожні свої уродини дістає він у дарунку від своїх підданих гостинці, вартості 15 мільонів. А минулого року з нагоди свого срібного весілля зібрав Нізам у готівку коло 20 міль. злотих. Володар Гайдерабаду є власником 30 чудових теренів, його дорожчості оцінюють на головокружну суму — 200 мільонів злотих.

Але кажуть, що цей багатій є страшенно скупий. Нікуди не виїждить, не подорожує, їсть дуже скромні страви, одержину так довго носить на собі, поки вона не розлетиться на клаті. Наймилошою його розривкою є замкнутися на вечір у самотню підземеллі, де зібрані всі його скарби, та насичувати своє око тими казковими багатствами, що там лежать від віків.

ПІДНАЛИВ ДІМ, ЩОБ ОСЯГНУТИ ОБЕЗПЕЧЕНУ ПРЕМІЮ.

В Іскані, пов. Перемишль, вибухла грізна пожежа в будинках Казимира Круля, що згоріли до тла, не зважаючи на негайну рятункову акцію. Слідство виявило, що вогонь підложив сам господар, щоб осягнути асекураційну премію. Справою Круля зацікавився прокуратор.

ЗА ЩО АРЕШТУЮТЬ.

Польська поліція, арештувала в Лютовиськах, повіт Самбір, магістра прав, Антона Сілецького, за це, що він, промовляючи на закінченні Курсу Сідецького Господаря, висловився про донощитво як найбільший шкідник у житті кожної нації. Арештований перебуває вже третій місяць у польській тюрмі як слідчий в'язень, та не доручено йому ще досі акту обвинувачення. Видко, що сьогодні не вільно вже вживати на східні українських землях слова „донощитво“. В цей спосіб хочуть поляки виховати собі кадри донощиків серед молоді; мовляв, це принорить користь „польському сполученству“.

ТАЄМНИЙ НАПАД.

Село Радомишль на Волині відоме з „навертання“ в ньому українських селян до шляхетства і римо-католицизму. Не так давно трапилася в ньому подія при дуже таємничих обставинах. Мешканець цього села, Фелікс Скибинський, брав дуже активну участь у цій акції. Після цього хтось напав на нього і сильно побив. Скибинського перевезли до повітового шпиталю в Луцьку, де він умер. Одні кажуть, що це були парубочькі порухунки, інші — що цей напад в'яжеться з акцією навертання.

ВІДКРИЛИ НОВИЙ ВОДОПАД В АРГЕНТИНІ.

80 км. від Обера відкрили припадково новий водопад і назвали його „Сальто, Енка-тадо“. Водопад високий 57 метрів. Вода, що спадає прямовисно вниз з висоти 57 метрів, губиться в підземні тунелі і випливає на поверхню у віддалі коло 200 метрів, де творить другий водопад, високий 25 метрів.

ВІДКОПАЛИ МОГИЛИ ЖЕРТВ ПУНСЬКИХ ВОЕН.

Недавно в Італії відкопали коло Каннів могили римських і картагінських воєнків, що згинувши 216-го р. перед Хр. підчас пунських воєн.

КОРИГЕНИ ВИТАЮТЬ ІМЕННИКА.

На привітання Догласа Коригена, що перелетів через Атлантик, збираються в Нью Йорку люди, що теж називаються тим іменням. Досі вже зголося 29 ньюйорчан, що називаються Кориген.

ПОЛІЦАЙ ЗГИНУВ ВІД КУЛЬ БАНДИТІВ.

У Люблинщині відомі лихоті славні бандити: Юзеф Русін, Задурський й Вжоскі. Вони мають на сумлінні смерть пшод. Водніцкого й напад на купця худоби Гуйского з Лукова. Від цього останнього заграбили 10,000 зл. По останньому нападі змобілізували цілу люблінську поліцію й перевели облогу на просторі лужківського повіту. Підчас облоги поліційна стежа стрінула в лісі Русіна й Задурського, що прийняли її стрілами. Вивязалася стрілянина; в ній впав убитий пост. Дзіда, а пост. Хаберські був тяжко ранений. Бандити втекли. Погоня триває.

ОРИГІНАЛЬНИЙ РЕКОРД.

Особливий рекорд здобув один підстаркуватий турок, Мустафа Кішлі. Коли його не давно приловили на гарячому вчинку крадіжці та поставили перед суд, суддя, що переводив розправу, запитав його, скільки разів він був уже караний.

— 400 разів! — відповів із гордістю Мустафа.

Суддя зразу міркував, що зодій строїть собі невідповідні жарту, але, заглянувши до актів, переконався наглядно, що підсудний говорить правду. Згаданий турок ціле своє життя мандрував постійно з в'язниці на волю і з волі до в'язниці. За незлічені свої проступки пересидів він у холодній, беручи на гурт, 32 роки! Карали його завжди за дрібний крадіж. Мустафа Кушлі має тепер 58 літ.

СМЕРТЬ ВІД ГРОМУ.

Підчас бурі над Рогізом, повіт Жидачів, грім ударив у занятого на полі при сінокошах 55-літнього Василя Шведа, що згинув на місці.

НЕБЕЗПЕЧНІ ЯПОНСЬКО-СОВЕТСЬКІ ТЕРТЯ

МОСКВА. — Советська преса подає, що на советсько-манчжунській границі прийшло знов до сутички між советськими і японськими відділами, внаслідок чого вивязалася стрілянина, в якій згинувло кілька воєнків по обох сторонах. Советські джерела твердять, що це японські відділи напали на советські й останні мусіли боронитись. Пояснюючи цей випадок, советська агенція „ТАСС“, говорить, що „японці перехвалювалися, що хопляться зброї, і, видно, тепер хочуть чином доказати ту перехвалку“.

ТОКІО. — Японські круги потверджують збройну сутичку з советськими відділами, але подають цілковито інше пояснення. Вони говорять, що советський відділ, зложений з десятиох воєнків, запустився 900 стіп на манчжунську територію. Японські відділи мусіли вжити зброї, щоб їх звідти вигнати.

СОВЕТИ ПРОВОКУЮТЬ ЕСТОНІЮ.

ГЕЛЬСІНГФОРС (Фінляндія). — Совети влаштовують на Балтійським морі великі морські маневри. Притім советські воєнні кораблі і підводні лодки провокаційно підїздять під естонські береги. Раз на естонських водах появились дві советські підводні лодки і заатакували естонську лодку. Вони взяли її між себе і змушували плисти в тому напрямку, в якому їм подобалось. Іншим разом воєнний корабель підплив під сам беріг. Шойно коли з берега вистрілили кільканацять разів понад нього з гармат, він відплив. Естонський уряд занепокоєний, бо ті випадки мають виразно провокаційний характер.

ПАПА РИМСЬКИЙ ОСТЕРІГАЄ ФАШИСТІВ.

ВАТИКАН. — Папа римський виголосив проповідь, у якій гостро натаврував італійських фашистів за прийняття в себе расової політики. Він накликав їх, щоб завернулися, поки час. Він також остеріг італійський фашистський уряд за його погрози в бік католицької церкви. „Хто вдаре в католицьку акцію, той вдаре в католицьку церкву. А хто вдаре в католицьку церкву, вдаре в папу. А хто вдаре в папу, той згине“. Так закінчив свою проповідь папа.

ПОВСТАННЯ В ГРЕЦІ.

АТЕНИ. — На грецьким острові Креті вибухло повстання, звернене проти нинішнього диктаторського уряду ген. Метакаса. Повстанці роззброїли малий гарнізон війська, захопили державні будинки і радіостанцію та закликали ціле населення Греції, щоби прилучилося до їх повстання. Та населення до повстання не прилучилось і, не діставши нізвідки помочи, повстанці під напором урядових військ мусіли піддатись. Повстання тривало всього чотири години. Проводив ним шурин бувшого грецького прем'єра Венізелоса, Міцоакіс.

З „ПРИЯТЕЛЬСЬКОГО“ БОКУ ПІДХОДЯТЬ ДО ДОВГІВ.

ЛОНДОН. — У зв'язку з напруженням положення в Європі та можливістю нової війни лондонські круги нагадали собі, що добре булоб полагодити якусь справу американських довгів, щоб у той спосіб забезпечити собі знову в Америці кредит. З різних англійських сторін ідуть натяки на полагодження цієї справи. Англійський фінансист лорд Като сказав, що до тих довгів треба підходити з приятельського боку, а Америка повинна зрестися всіх відсотків від довгів. Лорд Като говорив, що коли один приятель позичає другому гроші, як той другий у великій біді, то він і не думає про відсотки. В імені Америки він говорив, що вона теж не думала про відсотки. В святім огірченні він задитував: „Як це могло так статися, що хтось вилунав до цієї справи відсотки?“

ПОЗАКУЛІСОВА ПОЛІТИКА НІМЦІВ.

ПАРИЖ. — До Парижа приїхав спеціальний висланник Гітлера, капітан Відемман, який в імені Гітлера переговорював з високими представниками Франції. Догадуються, що він в імені Німеччини пропонує закінчення пакту між чотирма державами, Німеччиною, Італією, Англією і Францією, який гарантував би в Європі мир щонайменше на п'ять років.

ДАНСЬКА ДІВЧИНА ПЛИЛА МОРЕМ 40 ГОДИН.

КОПЕНГАГЕН. — Данська 19-літня пливачка Джені Камергард проплила з данського побережжя до німецького, віддаленого в простій лінії 27 миль. Та фактично Джені проплила 37 миль, бо хвилі відносили її на боки. Забрало це їй поверх 40 годин. Цікаве те, що, вийшовши з води, вона не почувала омучення і перша річ, якої зажадала, була — купіль. Кормили її по дорозі смаженими уграми.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакції не відповідає.

Укр. „Свобода“: BERGEN 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BERGEN 4-1016.
4-0807.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: „СВОБОДА“, P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖІНОЧА ПРАЦЯ Й ЖІНОЧА ЗАПЛАТА

Комісар праці в стейті Нью Джерзі предположив стейтовому губернаторові звіт з розсліду стейт-ового уряду праці над працею жінок і дітей у тому стейті. Отже звіт відноситься до такої важкої справи, що вислід цього звіту можуть мати значіння не лише для цього стейту, але й для інших.

Розслід, ведений урядовими бюроми при допомозі різних жіночих громадянських організацій, передовсім вийшов із задоволення, що жінка, котра живе з родиною, потребує для самого прожитку принаймні 588 доларів на рік; а жінка, котра живе самотня, потребує на самий прожиток 663 доларів на рік. Для відповідного життя жінка при родині потребує 1,001 доларів на рік, а жінка самотня 1,147 доларів.

Щоб дати поняття про те, як розслідуники ді-йшли до таких цифр, вони подають, що числили, що жінка, котра живе як член родини, потребує на дім, себто оплату комірної, тепла й огрівання води 517 доларів на рік, на поживу 234 доларів, на закупно однієї 392 доларів, на утримання однієї \$19.35, на власну особу \$36.78, на медичну опіку \$113.97. Інші життєві вимоги, як перевіз, добродійні цілі, цукорки, цигаретки й принагідні видатки вимагають \$194.20.

Дослідники прийняли, що кожна жінка мусить видати на пудер \$1.60 на рік, на кіно \$10.64; на танці, театри, відіти \$6.54; спортові класи \$4.32; оплати до клубів \$5.77; прогульки \$6.90; причадили до забав \$4.17; на вакації \$40; на школу й читання \$16; на церкву \$11.20.

У стейті Нью Джерзі є від 170 до 200 тисяч жінок, що заробляють працю на життя. З того числа принаймні 100,000 осіб не дістають за свою працю стільки, скільки треба на відповідне життя за думкою згаданих розслідуників.

Який вислід цього стану, можемо догадатися. Як людина не має за свою працю такого доходу, якого доконче треба для відповідного прожитку, то обтинає значно свої вимоги. Вона не видає грошей на школи й церкву, або не бере вакацій і не вибирається на прогульки, або не ходить до театру чи до кіно. Вона може не дбає за спорт, або не ходить, на випадок недуги, до лікаря, або до дентиста. Вона може купує дешевше однієї, або їсть менше. Вона робить одну або більше таких „ощадностей“.

Серед працюючих жінок стейту Нью Джерзі є принаймні 35,000 таких жінок, що не заробляють тижнево навіть по \$5, себто на рік понижче \$260. Ці жінки мусять свої життєві потреби стинати на більше ніж половину. Який це вплив має на їх здоров'я, тілесне й умове, на їх задоволення з життя, теж легко догадатися. Тому можна сказати, що своїм звітом про працю жінок і їх заплату стейтвий уряд подав не лише мертві цифри, але й вимовні факти: мертві цифри говорять сильніше, ніж сильні слова.

СТАЛІН ХОЧЕ БУТИ НАСЛІДНИКОМ ПЕТРА ВЕЛИКОГО

Культурна думка, стоячи все перед новими, безкофінними процесами, питається сама себе, що це все має значити і до чого властиво прямує со-ветська Росія.

На це питання старається дати відповідь невелика книж-ка „Нохт ібер Русланд“. (Над Росією ще ніч). Написав її якийсь швейцарський ні-мець, що був колись у Со-ветах „спецом“, а назвав себе псевдонімом „Томас“. Цей двобродий пережив там на службі кілька років, навчився добре по російськи, перейшов цей край довж і поперек та ґрунтовно його пізнав. Є це у-міркований ліберал, отже не бувши комуніст, що розча-рувався у своїх комуністичних ідеалах. Книжка Томаса є тим-більше немила для Советів, що автор просто з великим ен-тузіазмом висказується про діяльність самого Сталіна. Од-нак той ентузіазм автора ста-не кісткою в горлі всіх уря-дових і записаних по-клонників сталінського режі-му, бо п. Томас вважає Сталі-на — не менше й не більше — одним з найгеніальніших ро-сійських царів. На його дум-ку, Сталін є може одним з най-достойніших наслідників Пе-тра Великого, що то „пробив Росію відно Європи“, стара-ючися втягнути московсько-азійську суспільність під вплив європейської культу-ри. І як Петро Великий, при допомозі шибениць і кнута, так тепер і Сталін розпадом залізом диктатури хоче зму-сити Росію, що є лише відно-сно Азії, закинути вроджене лінійство та при допомозі безоглядної тиранії примуси-ти цей хоробливо балакучий нарід до тяжкої праці за при-кладом європейських зразків.

Бож і комунізм є в ґрунті речі європейським продуктом, перещипленим на російський пустий ґрунт, що цілковито не надавався до такої проби на великанську міру. (Це вже і пок. Масарик ствердив! — Кл. Обух).

Москаль попросту не вміє працювати! Росію заливає несамовита хвиля балакучо-сті (а ще в супроводі безко-нечного пиття чаю! — Кл. Об.). Усі там диспутують. Усі бала-кають цілими годинами, але

забиратися до праці — ані руш...

Безсмертною заслугою Ста-ліна є передовсім те, що він зробив Росію незалежною від Європи, створюючи підвалини для советської армії. І власне перша п'ятилітка була тою пробою зробити Росію неза-лежною від Європи. І так, створено добре засоблену ар-мію та военний промисл, без котрого армія не могла би жити. Армія — це дійсно одно-ка область у советській Росії, у котрій справді серйозно пра-цюють, бо поза нею почина-ється вже царство лінійства (обломовщини!! — Кл. Обух) та страшної балакучості. Мо-же Сталін був справді у своїй молодості переконаним рево-люціонером, хоч і ніколи не грів надто великою про-ворністю ума. Однак краще від Троцького (жиди! — Кл. Об.) знав він російський на-рід, дарма, що з роду він грузин. Він рішив перемогти ту балакучість, легедарство та вроджене лінійство при до-помозі величезної пропаган-ди. І почавши виславлювання „ударників“ та „стаханівців“, але все те на ніщо не прида-лося... Прогулька французьких гірників до Советів здемаску-вала цілий „стаханівський“ блоф. Бо ось ті гірники по-просили, щоб їм дозволено одну днину попрацювати в російських копальнях разом з російськими товаришами. І французі цілком не надсаду-валися, а проте зовсім легко досягнули стаханівський рівень.

Крім того російський робіт-ник ненавидить стаханівців з цілого серця й вважає їх за звичайних зрадників. Так от-же прийшов Сталін до пере-конання, що Росію може ви-рятувати лише тверда рука де-спота; що сама пропаганда не вистає; що треба, говорячи по простому, „вхопити за морду“ неспосібного до ви-травлялої праці советського робітника і мужика.

А тому, що Сталінові пере-шкождали старі комуністи, я-кі не годні були забути пер-ших героїських часів домаш-ньої війни, що вже до мину-щих належать, і тому, що Росія мусить узятися до пере-гонів у праці, якщо хоче вза-галі задержати своє існування,

то Сталін рішився просто за-ліквідувати комунізм. Він пере-вів ту ліквідацію ґрунтовно і без ніякого компромісу. По-банкотстві другої п'ятилітки, що мала дати Росії „краще життя“, треба було знайти я-когось „жертвенного козла“. І справді знайшов він його в особах старих большевиків та „червоних директорів“. Але чи Сталінові вдасться по злік-відуванні комунізму піднести видатність праці советського робітника, на це нема відпо-віді в книжці Томаса. То лиш-одно є, на його думку, найці-кавіше: що Сталін навязав свою роботу до московських царів і що він є попросту одним з найгеніальніших мо-сковських царів.

Тут треба б до виводів п. То-маса додати дещо і з нашого боку.

Змінити вдачу московсько-го робітника чи селянина можна лише через відповідне виховання, і то в атмосфері великої свободи, зокрема сво-боди преси. Московське бала-

мство (котрим і наші над-дніпрянці, коби здорові, за-копів д-ра Пастернака на „Зо-лотому Тоці“ є доказом, що Т-во Прихильників Культ-іст. Музею Наук. Т-ва ім. Т. Шев-ченка забралось до здійснен-ня дуже великого діла, бо за-думує фінансувати розкопи цілого „Золотого Току“. Ми певні, що ті численні прощі-прогульки, що, вже наплива-ють до княжого Галича — Крилоса, матеріально помо-жуть Т-ву здійснити його ви-соко культурні плани.

Ми свого часу писали про виклад д-ра Я. Пастернака в Берліні та Бреславі про його відкриття в княжому Галичі — Крилосі. Тепер довідемося, що у зв'язку з тим викладом та у зв'язку з великим заці-кавленням німецьких архео-логів розкопками біля Осмо-мислової Катедри в серпні ц. р. до княжого Галича — Кри-лоса має приїхати кілька виз-начних німецьких, археологів, щоб оглянути вислід дослі-дів над галицькою митропо-личою Катедрою.

Клим Обух.

Степан Гела.

ДАЛЬШІ РОЗКОПИ ОСМОМИСЛОВОЇ КАТЕДРИ В КНЯЖОМУ ГАЛИЧІ — КРИЛОСІ

Під кінець червня до кня-жого Галича — Крилоса ви-їхав доц. д-р Я. Пастернак на дальші археологічні обсліди останків Осмомислової Кате-дри, що її обвідні фундаменти вже відкрив минулого року. Ті фундаменти і кам'яний сар-кофог тепер є накріті тимча-совим дахом, що його побу-довано ще в осени перед до-щами та снігом і морозами.

Тепер, завдяки щедрості Екск. Митрополита — Андрея, почалися дальші обсліди. Плянують розкопують нутро Катедри. Вже до нині відсло-нено східню частину першої, другої й третьої (головної) нави. Старанна обрібка теса-них камінних блоків, дивно сильна мулярська заправа, ма-сив фундаментів, а передо-всім дуже добре їх збережен-ня прямо приковують очі гля-дача. Мимоволі насувається думка про високо розвинену архітектуру Княжої Галич-ської Катедри. Осмомислова Катедра справді була жемчу-гом галицької архітектури. Побіч фундаментів тут то там збереглися кусні підлоги ка-

тедри, виложеної алябстро-вими плитами.

Та цюгоричні археологічні досліди не обмежилися ви-ключно до розкопок фунда-ментів Катедри. Заходами і ко-штом Товариства Прихильни-ків Культурно-історичного Музею Наукового Товариства ім. Т. Шевченка ведуть одно-часно досліди на „Золотому Тоці“, що ділить його від Ка-тедри т. зв. „Базар“. Тут — як кажуть наші літописи — стояла двірська церква св. Спаса та княжий терем-пала-та. Дотепер відкопано дуже багато предметів, що мають дуже велику культурно-істо-ричну вартість та одночасно дають нам образ високої куль-тури в княжій добі. Вони від-зеркалюють життя-буття кня-жеских часів та вказують на жи-ві політичні, культурні й тор-говельні взаємини княжого Галича з цілим культурним Сходом і Заходом. Тут згада-ємо ще, що ті досліди зовсім несподівано відкрили траєк-ті оселі з тілопальними гроба-ми і вказують на те, що „Зо-лотий Тік“ був заселений ще 2,000 літ перед княжою добо-

„ДЛЯ ДОБРА СЛУЖБИ“

Нарешті і в польській пресі зачали підноситися голоси проти самовільного перене-шення вищими властями ріж-них урядовців з місця на мі-сце „для добра служби“. Практикується це особливо щодо вчителів. Дуже часто, якщо чоловік і жінка є заняті при одній народній школі, „владза“ переносить одно з них „для добра служби“ на я-ке нове місце 100 або більше кілометрів далше.

На тім тлі повстають не раз правдиві родинні трагедії, а все „для добра служби“, бо проти того рекурсу нема! Але трапляються з нагоди то-го славного „добра служби“ також деякі цілком незви-чайні події, як напр. одна, під-несена в сойм в інтерпеляції посла Любельського, досить неспокійного ксьондза. Він вніс до прем'єра міністрів та міністра судівництва інте-рпеляцію в справі присуду окру-жного суду в Грудзюндзі, ви-даного дотично комісаря ле-тучої (!) бригади скарбової, Стефана Думанського, обви-нуваченого за полове наду-живання нелітніх дівчат. Та інтерпеляція звучить: Загаль-на опінія є потрясена відомо-стями, поданими пресою, що окружний суд у Грудзюндзі видав присуд, що звільняє Стефана Думанського, комі-саря летучої бригади скарбо-вої контролю, від заміту поло-вого надживання нелітніх дівчат, і то не лише тому, що повірив його собороні, наче-то він помилявся щодо віку надживаних ним дівчат, але також і тому, що він це діяв „для добра служби“, бо, поз-бавляючи тих дівчат невин-ності, створює рівночасно ді-стати від тих дівчат інформа-ції дотично скарбових про-ступків.

З уваги на це, що та відо-мість викликала в цілій су-спільності велике обурення, бо ніяке „добро служби“ не може оправдати таких неморальних метод і засобів псування мо-лоді, запитує пос. кс. Любель-ські, чи то справді так було, і що задумує п. прем'єр зро-бити, щоб ображеній опінії загально дати повну сатисфак-цію.

Відповідь на це міністра президента ще не наспіла.

Ю. Г.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ

У відозві до односельчан села Буциків, пов. Скалат, пропущено адресу, на яку тре-ба слати жертви: Дмитро Хру-палік, 651 Summer St., Hol-yok, Mass.

О. Л. Г. Г. Г. Автор застерігає за собою всі права.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)
Повість із часів революції і повстанської війни
у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина друга

40)

Віра перечила. Вирішила у селі дівчині незрозумілими здавалися погляди старшини і його прихильності до чужої української суспільної системи. До того вона дивувалася, як він, український, служив в ар-мії, як не як, але ворожий у-країнцеві. Старшина здавався їй доброю людиною, тож Ві-ра сподівалася почути від ньо-го щиро відповідь.

— Як попав я до денікінців, питаєте? Зневіра загнала і не-обходність... Українцем я почу-ваюся вже давно, ще зперед війни. І повірте мені, щиро бажаю добра українському на-родові. В часі гетьманського перевороту я був у Києві, до-бровільно вступив у сердюць-ку дивізію і служив Україні вірно і щиро, бачучи в геть-манові олішествовання тради-ційного українського монарха. Поки був гетьманом, був і ся-кий-такій лад в Україні. Не-хай, що і піддержуваний су-ворими карами, але був... Не закриваво: були карі, карні відділи, експедиції... Але був і послух, дисципліна, ніхто не дріжджав за своє життя. За зло-чинні каралося, щоб їх не ді-яв.

— Ну, вже й лад був! А чи каралося за злочини над се-лянками? — горячилася дівчи-на. — Мали ж досить уже тої гетьманської влади... Ось у нас Провісний Дім не давали навіть відкрити, експедиційний відділ справдили...

— А скажіть мені щиро, пан-но Віро, — чи цьому винні система і монарх, чи люди, що попримазувалися до дер-жавного жолоба? — в свою чергу горячилася старшина. — Чи гетьман, наприклад, знав про ващу Провіситу, або видав закон проти провісних то-варистів взагалі?

— Не знаю... Думаю, що ні... — згодилася Віра.

— Отже самі думаєте, що ні. А сталося так тому, що Україна перебувала в безлад-ді та заколоті і гетьманові ді-сталася невдачна місія заво-дяти лад і спокій у державі. Добрих та ідейних адміністра-торів не виставало на таку ве-лику країну, тож владу дору-чуванося без розбору, часом закриваво невідомими людям. — А чому ж гетьманський уряд не співпрацював з укра-їнськими народними діячами? — Власне, що хотів і закли-кав до співпраці. Тількиж...

українські політичні партії до співпраці з гетьманом не ста-ли; вважали за відповідніше критикувати, робити заколот та на спілку з ворогами під-готовляли повстання.

— Бо влада була не україн-ська — не згоджувалася знов Віра.

— А хто ж їм шкочив створити українську владу? У вся-кому випадку не гетьман. Та, зрештою, хто ж завіз був лад в Україні? Ця, як ви кажете, неукраїнська влада відкрила тисячі українських шкіл, біль-ше півторація шкіл середніх, два університети, університет-ські окремі факультети, ака-демію... Ця неукраїнська вла-да підготувала кадри для всіх-мох українських піших корпу-сів, для вісімнадцяток полків кінноти. У грудні мав відбу-тися набір рекрутів, що дав би Україні двістітисячну ар-мію, а в березні другий... Бу-лаб армія, булаб і держава... Але піднялося оте нещасливе повстання і всі заходи знівече-чило... Після повстання і по-валения гетьманату я пробрав-ся додому, а недавно був мо-білізований в добровільну ар-мію...

— Та ж повстання було про-голошене у відповідь на фе-дерацію!

— Ви неправдиво поінфор-мовані — заперечив старши-на. — Повстання підготовано ще задовго передтим, а по-чалася за кілька днів перед-тою декларованою федераці-єю. Правдивіше, декларация була відповіддю на повстання. Та й проголошено її під на-тиском інших держав.

— Отже повстання було шкідливе? — ніяковіючи пи-

талась Віра. У неї заворуши-лись нові думки під впливом слів старшини.

— Було безперечно перед-часне, а тимсамим і шкідливе — потвердив співрозмовник. — За гетьманату Україна мала всі завдатки стати сильною і великою державою. З ним чи-слилися і приятелі і вороги. Колиб Україна зорганізувала була свою армію, забезпечила свої границі, впорядкувала в нутрі, то тоді був би час на поваления гетьманату, колиб він показався невідповідним... Але з іншими наслідками для України...

Розмова затягнулася дале-ко за північ. Лежачи, Віра пе-редумувала слова старшини — людини, як вона думала, гарної і щирої. Він відкрив їй багато такого, чого вона не знала. До того вона вважала гетьманат накиненою Україні чужою владою, дарма, що ґрун-то було за традиціями. І в про-мовах усяких політиків і в ча-сописах було стільки вилито помий на гетьманат, що хіба великий знавець подій міг би цьому не повірити. А воно ось як! Пригадувала слова: тисячі шкіл, університети, а-кадемія, українське військо... Не скрізь було так, як у Кри-воріжжі... Але ж гетьман зем-лю відібрав у селян! — блу-кала думка. — Так. Однак кожний селянин міг набути землю на викуп на довгочі-рні сплати... Вона знала, як се-ляни цінять свою наслідуючу від батьків землю, або купле-ну за запровачений гріш... Ні камінчика на ній не знайде-ш, ні коринця... А за дармовою землею в їх околицях ніхто і

не побивався, хіба такі Семе-ни Руді... А карні експедиції? Так, але це було під натиском німців, а певно не з селяни-ні заслужили на кару... Заслу-жили одиниці, а потерпів за-гал... Та як би воно не було, а нарід раз переболів би, не каравсья роками у неволі, не бущувалиб ворожі орди по Україні...

В душі дівчини робився пе-релом. Вона знала, що геть-ман виправдував Січових Стрильців у Галичину на поміч галицькому війську проти по-ляків, давав зброю й амуні-цію, і в душі знову зароджу-вався новий сумнів: — хто винен у програній галичанами війні — чи не Січовиці? Од-нак всею старалася знайти оправдання. Пробувала боро-нити Директорію, та в душі чула, що не зможе. Забавато вона бачила і пережила за ко-роткий час від повстання Ди-ректорії до окупації Криво-рижжя червоною армією. Нарі-д живнувся на зазив Директорії тисячями... Але щож тому за причина, що запал селянства за такий короткий час зовсім погав? Що то було за причина, що до півтора місяця після вступу військ Директорії у Київ, коли ціле Лівобережжя і Слобожанщина були в її по-сіданні, большевики окупували ті землі і зайняли Київ? Без-ладдя і заколот, чи недосвід-ність і невилітність провідників повстання, а може і навмисна, злочинна нерозпорядність?

Пригадала й арешт батька гетьманів. Він здавався їй тоді мучеником за ідею і на-рід. І тепер вона вважала його таким. Але тоді його дер-жали в арешті можливо збу-

того і покинутого, як того французького Монте Кристо... Однак він тоді вернувся... А його за те заперотили і згу-били ті, що несли в Україну клич „без хлопа й пана“, та волі і братерства людяства... Згубили, невідомо де і як... Що батька нема живого, Віра була певна.

Можливо, що її останнього гетьмана сучасники не зрозу-міли, як не розуміли колись кроків Хмельницького, Вигво-ського, Дорошенка і Мазепи; би-ли, валили і проклинали їх... Від того часу Віра стала і-накше думати про гетьманат. Коли раніше він здавався їй чорною плямою в історії ви-звольних змагань, то після розмов та обдумувань задив-лялася на нього як на один з світліших періодів змагань України за волю.

Повна патріотичних почу-вань любови до краю і рід-ного народу, Віра прагнула великих і відважних чинів на користь України, під якою кер-мою вона не булаб. Повільно дівчина перероджувалася з республіканки у всеукраїнку, смілу і горду бойовицю за права українського народу. І незадовго вона тим чинам посвятилася... Посвятився і той старшина ворожої армії, відкривши їй правду про о-бавязок громадянина допома-ти і піддержувати кожну, не чужу національно, владу на своїй землі.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО
В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО СОЮЗУ.

НАБІЖУЧІ ТЕМИ

УКРАЇНА ЯК НАГОРОДА.

Зприводу донесень про „чистку“ в Україні, заряджену Москвою, пише в Герстових газетах фейлетоніст Бенджамин Де Касерес, що ця „чистка“ має свої причини в тому, що Москва боїться, щоб в Україні не було людей, які на випадок війни між Росією й Німеччиною тягнули б за Німеччину.

Мовляв, Україна дуже придалася Німеччині, а без України Росія втратила б дуже багато. Отже й Москвитини й Німеччина мають сильний інтерес у пануванні над Україною.

Цей інтерес нібито тепер виправдує Москвитину за її жорстоку розправу з тими, що не будуть боронити московського панування над Україною. Якби Україну захопила Німеччина й зробила в Україні таку „чистку“ серед тих, що не боронили німецького панування над Україною, то тоді певно знайшлися б гатетарі, що виправдували б те, як нині виправдує московську „чистку“.

ЛИШЕ ДВІ СТОРОНИ?

З писання Бенджаміна Де Касереса виходило, що є лише дві сторони, життєво зацікавлені в Україні: Московщина і Німеччина.

З писань Бенджаміна Де Касереса зовсім не видно, що в світі може бути ще одна сторона, живо зацікавлена в Україні, наприклад сама Україна.

Та Бенджамінові Де Касересові за це пропущення дуже дивуватися не можна: адже є навіть такі українці, що знають в Україні лише інтереси московські або німецькі, а про українські не знають.

„СОЛОДКІ СЛОВА“ І ПОЛОМАНИ ОБІЦЯНКИ.

Такими різними словами характеризує „Манчестер Гардіен“ кампанію польської преси проти німецького уряду за його трактування польської меншини в Німеччині. Виходило, що Німеччина давала в тій справі Польщі гарні обіцянки, але їх не сповняла.

Якщо це так, то чи має Польща багато причин на це нарікати? Хтож є майстром у даванні національним меншинам гарних обіцянок і в їх не виконанні?

Поломанія Німеччиною обіцянок, даних Польщі, міг би дехто прийняти за доказ, що Німеччина виконає свої обіцянки супроти інших: чи справді можна ждати від довжника, який не платить своїх довгів, за які можна пізвати в суд, що він заплатить довги, за які в суд не можна йти?

ЗНАЙШЛИСЯ ОБОРОНЦІ.

На річній конвенції Американської Адвокатської Палати внесено проект резолюції, в котрій осуджується кривдження національних меншин у Німеччині.

Покликаються на сентименти адвонати, що нібито не дають американським адвокатам дивитися мовчки на ті переслідування.

Про переслідування меншин у Польщі, Росії й Румунії резолюція мовчить. Видно, що сентименти людяності в американських адвокатів досить гнучкі: не можуть зносити без протесту виду переслідування національних меншин у Німеччині, але вид переслідування національних меншин у Росії, Польщі й Румунії зносять без труду.

ТРАГІЧНА смерть С. П. Полк. ЕВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ з рук ГПУ виказала, що Східна Україна сьогодні в огні революційної боротьби з Москвою. Покажимо перед світом нашу з нею солідарність на

НАЦІОНАЛЬНИЙ МАНІФЕСТАЦІЙ

4-го ВЕРЕСНЯ (September) 1938

HIPPODROME, at 43 Street & 6th Avenue, NEW YORK CITY

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ИОНГСТАВН, О.

Торжество посвячення прапорів 274. відділу У. Н. Союзу. В неділю, 17. липня ц. р., наш 274. відділ відбув торжество посвячення українського й американського прапорів. Торжество це перемінилось у величавий громадянський празник, бо наше братство носить назву св. Петра й Павла. А й укр. прав. церква, при якій льокується це братство, носить це назву.

Рано приїхали автами і босом члени відділів 140 і 230, Укр.-амер. політичний Клуб і Союз Українок. Приїхали з своїми прапорами, а їм на зустріч вийшло наше братство з прапором. Чудовий і зворушливий був вид, коли прапори наші вклонилися прапорам братських відділів і інших організацій. Так парадно ввійшли всі в храм божий св. Петра й Павла, де при здвизі народу відбулася по Службі Божій торжественна церемонія посвячення прапорів, якої довершив місцевий парох о. С. Мусійчук, виголосивши відповідну до свята проповідь. До кумства стояли репрезентанти всіх прибулих організацій і все чесне громадянство.

По посвяченні удалися всі парадно на сали, де в підвалі („бейзмент“) в гарнім холоднім місці засіли до столів до спільної гостини. Предсідник відділу, п. Михайло Волощак, відкрив гостину, вітаючи присутніх, а на тостмайстра пропросив о. Мусійчука, що провів молитву, а потім покликавав до слова репрезентантів присутніх організацій.

Від відділу 140. У. Н. Союзу привітав гром. І. Кравець, а від від. 230 говорив і зложив привіт предсідник, п. Т. Періг. Він підкреслив, що при таких нагодах, як посвячення прапорів одного з відділів Союзу, повинні бути присутні всі громадяни, не зважаючи на релігійні переконання, бо Союз є батьком для нас усіх. Від Укр. Амер. Політичного Клубу говорив привіт слово предсідник п. І. Дубас, коротко але широко і прихильно, зазначуючи, що Союз-Батько став починаючи усіх клубів і наших патріотичних організацій. Від Союзу Українок говорила предсідниця, пані Періг (Розоміло), підчеркуючи чинну працю жіноцтва в Союзі на патріотичнім ґрунті, бо роля жінки в наших змаганнях за добро і щастя нації таксамо важка й корисна як і чоловіка.

Від від. 90. Народної Помочі привіт зложив п. Т. Бойко, зазначаючи, що всім нам треба стояти в рідних організаціях. Від укр. прав. громади говорив п. Н. Лопушанський, від сестрицтва пані М. Ліницька, від 99. від. Нар. Помочі пані М. Цабаняк, від Укр. Поступового Клубу п. Нестор. Від від. 28. ОДВУ зложив привіт п. В. Сильчак. Говорили ще п. С. Ворожбит, Ю. Пристах, С. Мош, Ткачиний, О. Венгжин і інші.

По гостині вдалися гості до салі нагорі і засіли в крісла, щоб вислухати концерт. Над сценою виднів напис: „Вітайте Союзівці“, а по боках маяли нові, посвячені прапори. Відкрилася куртина і хор „Бандурист“, під управою о. С. Мусійчука, розпочав свято гимном У. Н. Союзу. Слова гимну віддеклямувала панна Розалія Ліницька. Присутні

У СПРАВІ ЗЛУКИ ЗГОДИ БРАТСТВ З У. Н. СОЮЗОМ

У повишій справі головна канцелярія отримала знов деякі запити, на які даємо тут виснаження.

Щоби перевести злуку двох організацій з двох рідних стейтів, треба конечно виконати ті всі домагання, які є приписані й обняті асекураційними законами дотичних двох стейтів. Тут не робить різниці, чи злуку переводять великі, чи малі організації. Закон є однаковий для всіх організацій. Пишемо про те, бо деякі члени запитують: Пощо було друкувати та висилати стільки рідних документів? Чи не краще було написати та виснажити коротко про злуку? Пощо було висилати ті всі документи кожному членові зокрема та витрачувати стільки грошей на друк і пошту? Чи не можна було вислати все разом до відділу?

На ті всі питання ми можемо тільки заповнити тих членів, що коли би був можливий якийсь інший спосіб переведення цієї злуки, то головний езекутивний комітет був би до того застосувався. Головний езекутивний комітет У. Н. Союзу робив в асекураційних комісарів у Трентоні й Гарисбургу всі можливі старання щодо того, щоб дістати дозвіл прийняти на те, щоб не вислати тих усіх документів кожному членові зокрема, однак в тому напрямі ми не могли нічого досягнути. Тимчасим треба було поступити так, як цього вимагають закони.

Те „Заступництво“, яким член уповажнює головного предсідника й головного секретаря віддати за нього голос за злуку, повинно бути підписане членом, а також свідком. Пригадуємо це, бо деякі члени прислали вже ці „Заступництва“ без підпису свідка. Якщо свідок, не мусить підписувати саме член членові. Яканебудь особа, що знає дотичного члена, може підписатися яко свідок.

При тій нагоді стверджуємо також, що справа злуки Згоди Братств з У. Н. Союзом не може спричинити й не спричинить ніякої зміни в грамотах членів У. Н. Союзу. Бо деякі члени вже запитують, чи не наступить якась зміна. Отже заявляємо, що тут не може бути ніякої зміни під ніяким оглядом, коли мова про членів У. Н. Союзу.

Головна канцелярія У. Н. Союзу.

вислухали гимну стоячи. Вступне слово сказав предсідник нашого відділу, п. Мих. Волощак. Ішли далі пісні хором: „Гуляли“, „Сив сокіл“, „Верховина“ і „Гандзя“.

Вірш М. Костишина „Вітай, Батьку“, виголосила Юлія Темник, а вірш Лепкого „Не забувай“ — Ан. Пашович.

Третє пісень „Крилець“, „Козаченьку, куди йдеш“ і „Коломийка“ відспівали діти о. Мусійчука. Вірш о. С. М. „Гіонірам Союзу“ віддав В. Сильчак. Панна Оля Мусійчук відспівала супротивом солюм дві пісні: „На чужині загибаю“ і „Широке болонячко“, а дует її з рідною матір'ю, панною Мирославою Мусійчук, у піснях: „Гимн американських українців“ і „Ой, самаж я сама“. Спів був великою несподіванкою для присутніх і одною з найкращих точок програми.

Святову промову виголосив о. С. Мусійчук, передаючи присутнім начерк історії початків життя і зросту Союзу, тяжкі зусилля в його ході, рідні перешкоди, а вкінці згадав про Союз як одну з найбільш сильнішу й найбільш нашу рідну організацію, яка світить

нині всім нашої нації. Бесідник зазначив, що коли б Союз, то не були б інші подібні українські організації, клуби, січі, ОДВУ, чи Обєднання. Батько Союз накликає нас через „Свободу“ вже 44 роки, щоб ми єдналися і організували, несли поміч Рідному Краєві та ставали в ряди всіх тих організацій і товариств, що прямують до волі і соборности України. Союз — це ніким не сплямлена, ніким з чужих не підтримувана організація й інституція; це наш Рідний Батько-Союз, це наш скарб, придбаний нашими робітничими, покервавленими в майнах і фабриках руками. Тепер треба подбати, щоб у Союзі були сотки тисяч членства і десятки мільонів майна. Воно станеться тоді, як усі Союзівці про це подбають і будуть організаторами Союзу, будуть втягати до нього своїх дітей. Бесідника винагороджено бурєю оплесків.

Виступав іще чоловічий квартет з молодіжці: Б. Кіхтан, С. Заміщак, С. Волощак і Н. Пашовича і відспівав пісні „Я українську матір маю“ та „Чом так скрито“. Вірші, присвячений Союзом

цям від. 274 (о. С. М.), віддала панна В. Телєпак.

Привітного листа пані В. Загаєвич з Клівленду відчитав підписаний секретар. До всіх пісень на піані пригравала панна Ірина Мусійчук. На закінчення відспівав хор іще кілька пісень під орудою молодого асистента диригента, Андрія Прокопчика. Закінчено концертну програму відспіванням українського й американського гимну.

Підчас посвячення і бенкету зложили жертви на покриття коштів відділу: Від. 230. УНС \$15; від. 140 УНС \$5; Укр. Ам. Пол. Клуб \$10; від. 99 У. Н. Помочи \$5; Укр. прав. парохія \$5; Укр. Поступовий Клуб \$10; Союз Українок \$5.

Особи зложили по \$1: Текля Ворожбит, І. Дубас, І. Гармич, І. Кравець С. Мош, О. Венгжин, Т. Нановський, Мар. Періг-Розоміло, Т. Періг, А. Курницька, П. Лучко, М. Когут, Мар. Денис, Мар. Сухий, В. Терлецький, С. Нацовський, М. Волощак, Г. Цабаняк, Варвара Дубас, пані Роган, Ю. Пристах, М. Терлецький, С. Ворожбит, Кат. Гинташ, Текля Була, Павліна Лощак, С. Циктор; по 50 ц.: Мар. Іванківич, Т. Бойко, М. Кіхтан, С. Цидик, С. Кріль, Мар. Татарин, Мар. Стахура, Галина Мигаль, М. Нестор, Я. Петричович Ю. Філь, І. Сухий, І. Віценчик, Мар. Цабаняк, І. Мигаль, А. Кіт, Б. Теодозів; по 25 ц.: Мар. Ворожбит, М. Мирдич, К. Луцки, В. Павлик; пані Федаш \$2.

Щира подяка належить всім жертводавцям і всім товариствам за їх участь і ширі жертви, таксамо щира подяка всім громадянам за їх присутність та звеличання цього великого нашого торжества. Особлива подяка всім учасникам програми, зокрема о. Мусійчукові і його родині. Подяка сестрицтву за гостину.

По концерті була забава з танцями до пізньої ночі. Ця урочистість довго останеться в пам'яті Союзівців і всіх присутніх, що приобіяли зєднати якнайбільше членства під прапор Союзу на славу України.

Михайло Волощак, предс.; Петро Сильчак, секр.; Андрій Кравець, касієр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Дальші жертви на участь української імїграції у Світовій Виставі в Нью Йорку в 1939 році зложили:

Громадяни з Елмайра і Елмайра	Гайтс, Н. Р., по \$2: П. Грича- чук, Гр. Левуш, о. В. Довго- вич; по \$1: В. Пасельський, В. Климовський, М. Остапівська, М. Корещий, І. Моспан, Д. Учман, В. Стець, С. Вавер, А. Харчишин, І. Харчишин, син. Д. Мовчан, І. Мандикур, М. Мен- тус, Я. Колюк, К. Чесис, З. Чор- ний; по 50 ц.: С. Зубрицький, А. Бубняк, П. Зубрицький, Г. Рог- ко, С. Талинців, К. Королінчик, Д. Кавулич, О. Витязь, О. Лу- чина, М. Дулар, Г. Левуш, К. І- ванчик, Т. Селєвич 30 ц.; по 25 ц.: М. Сколько, Пастушак, Л. Ва- тач, М. Рушак, Ю. Рушак, Л. Бурштин 10 ц. Разом	\$30.15
Відділ 50 У. Н. Союзу, Лорейн, Огайо		10.00
М. Галаник, Лорейн, О.		1.00
М. Микитка, Лорейн, О.		1.00
Д-р А. Кібієв, Дітройт, Міш.		5.00
Е. Ляхович, Нью Йорк, Н. Р.		5.00
Д-р В. Галан, Філадельфія, Па.		5.00
Комітет Спільного Пікніку, Бер- вік, Па.		25.00
Товариство св. Івана Хрестите- ля, від. 43. Провідниця, Ви- пани, Н. Дж.		5.00
Товариство ім. Івана Франка, від. 172 У. Н. Союзу, Випа- ни, Н. Дж.		5.00
Микола Пулчик, Джерзі Сіті, Н. Дж.		1.00
Братство св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу, Шікаго, Іл.		25.00
Тарас Шікаго, Шікаго, Іл.		2.00
Іван Курко, Шікаго, Іл.		1.61
Іван Карпа, Шікаго, Іл.		1.00
М. Берк, Шікаго, Іл.		1.00
М. Баргій, Шікаго, Іл.		1.00
В. Лояк, Шікаго, Іл.		1.00
Д. Странник, Шікаго, Іл.		1.00
Товариство ім. Івана Франка, від. 372 У. Н. Союзу, Плей- філд, Н. Дж.		25.00
Братство св. Йосафата і члени від. 273 У. Н. Союзу, Гол- сон, Н. Р.		38.50
Українська Католицька Церква св. Івана Хрестителя, Норт- гемтон, Па.		25.00
Товариство Запорозька Січ, від. 325 У. Н. Союзу, Бруклін, Н. Р.		25.00
Братство св. Отця Ніколая, від. 191 У. Н. Союзу, Трой, Н. Р.		25.00
О. Бандак, Ричмонд Гіл, Н. Р.		1.00
Роман І. Смух, Шікаго, Іл.		5.00
Т. Луцш, Лос Енджелес, Кал.		1.00

Дальші жертви просимо слати на адресу:

P. O. Box 1014 Church Street
Annex,
New York, N. Y.

Чеки й грошеві перекази треба виписувати на ім'я:

Nicholas Muraszko,
Treasurer.

Коли пани обїдають.

Перед бідним студентом, що через свою вбогість не їв часто обїду, хвалиться багатий панок-добробєвич, як він дбає про своє здоров'я: — Я — каже він — обїдаю правильно в полудне, часом і перед полуднем, бо тоді обїдають всі високопоставлені й багаті люди.

Йому у відповідь сказав іронічно студент:

— Поміляється, пане! Знаю, що перед полуднем обїдають зовсім бідні люди, в полудне підпідники, поплудні багаті пани, вечором міністри, але ці сар аж на другий день. Я, оче-
видно, тримаю руку з найви-
щими достойниками та обїда-
ю тоді, коли й вони, себто ве-
чером, або аж на другий день.

В обезпечальні.

Контрольор обезпечальні питає служницю:

— В яким характері працює-
те в цьому домі?

Служниця: „Я... я без ха-
рактеру“.

ПОМАГАЙТЕ НІРКАМ негайно!
Вживайте зїлля на скору поміч!
Ваші нирки або міхур не функціо-
нують правильно і мусите часто ста-
вати правильно, маєте біль у ногах, синьо
під очима, завороти й бої голови,
як вам запущають суглоби або чуте
пекучі бої в сечових проходах, знай-
дете скору полєкшу, вживаючи Duff's
Compound, Зїльної Гербаты ч. 66.
Спробуйте її негайно! Купіть пачечку
ще нині! 75 цит. Почтова оплата до-
датково 10 цит. Питайте свого апті-
каря або лішїсть: S. Kyo Laboratories,
105 — 3rd Ave., New York City.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

БОСТОН, МАСС.

Піврічні збори 238 відділу У. Н. Союзу.

Цього року наш відділ вика-
зав стільки праці, як ще ні-
коли передтим. Це показа-
лось на піврічних зборах, які
відбулися 17. липня ц. р. Від-
кривши збори, предсідник
відділу, П. Мороз, обширніше
пояснив зібраним той посту-
пок його зробив відділ, і ска-
зав, що відділ за короткий
час подвоїв число своїх чле-
нів.

Далі він покликав секретаря
відділу, П. Бербєлицького,
щоб здав фінансовий звіт з
бадло, що його влаштував
відділ у цілі придбання фон-
дів на закупно відділових
прапорів. Хоч усі члени не
були приявні на балі, то про-
те з бадло прийшло чистого
доходу \$80. Гроші ці зложе-
но в банку на щадниче конто,
бо за ту суму не можна набути
першої якості прапорів. В
дальшій тягу нарад ухвалено
влаштувати на площі Україн-
ської Буковинської Громади
один союзний пікнік на ту
ціль.

Черговою справою нарад
була зміна назви відділу. Бо
стара назва, яку носив відділ
дотепер, а саме „Князя Дани-
ла“, не задовольняла всіх. І Бе-
рбєлицький поставив внесок,
піддержаний панною А. Бербе-
лицькою, щоб наш відділ на-
зивався ім. полк. Е. Коноваль-
ця. Той внесок дістав 20 голо-
сів. Іван Масний поставив
внесок, щоб назвати його іме-
нем Івана Франка. Той внесок
дістав 6 голосів. А Івашків
поставив внесок назвати від-
діл ім. Тараса Шевченка. Ця
пропозиція також дістала 6
голсів. Д. Сілінський піддав
внесок, щоб відділ назвати
„Т-во Запорозька Січ“. Цей
внесок дістав 2 голоси. Супро-
ти цього наш відділ буде від-
тепер називатися іменем Еве-
на Коновальця, ч. 238. Наше
членство тим учинком вика-
зало велику повагу до того,
що віддав за свій нарід, за
Україну, все що мав: своє
життя.

Наш відділ складається з
свідомих та чесних українців,
які були привязані до особи
полк. Е. Коновальця та віри-
ли в його працю. Нераз на
його заклик складали більші
суми на бойовий фонд.

Коли наш відділ не прийняв
інших пропонуєваних назв, то
це не значить, що його члени
не мають великої поваги та-
кож до інших українських му-
чеників та пробудників укра-
їнського народу. Ми все і
всюди гордимось нашими у-
країнськими пророками Тара-
сом Шевченком та Іваном
Франком і клонимо перед ни-
ми свої голови. Та у випадку
полк. Е. Коновальця ця втрата
є така свіжа і така болюча,
що його ім'я перевищило в го-
лосуванні інші імена.

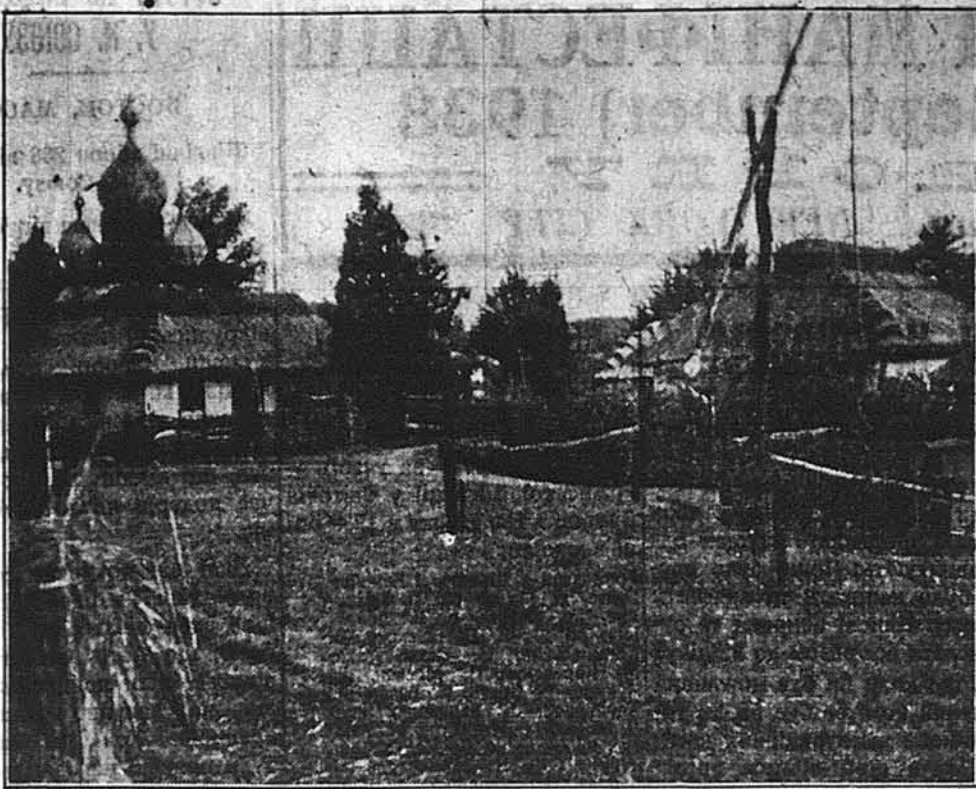
На кінець нарад привітали
члени ставили різні запити, на
що відповіди урядники давали
точні пояснення. Вирішено
теж справу нагород. Перша
нагорода припала Луїсові Ки-
селєві. Він не є українцем, а
проте подарував ту нагороду
у висоті \$5 на прапори. Далі
інші нагороди, одна в сумі \$3,
а друга в сумі \$2, припали чле-
нам відділу.

Накінець забрав слово секр.
Н. Давискиба та вказував на
ту добру працю, яку союзів-
ці роблять на народнім полі.
Він також піднісв заслуги
тих українських громадян, які
не даються зводити на манів-
ці рідним чужим, ворожим а-
гентам, а слухають провідни-
ків, що все радять їм добре.
За уряд відділу: П. Мороз,
предс.; П. Бербєлицький, ка-
сієр; Н. Давискиба, секр.

ВИЗНАЧНІ ЖІНКИ.

Кілька жіночих організацій влаштували об-
бід у честь панни Керстїні Гесельгрєн, відомої
провідниці жіночого руху в Швеції й посолки
до шведського парламенту, як вона відвідала
Америку зприводу тристалиття шведської імї-
грації до Нового Світу. Президувала на обїді
пані Рузвелтова, жінка президента Злучених
Держав.

Українське село в Нютон, Н. Дж., де фільмує звукову фільму „Запорожець” Українська Фільмова Компанія Авраменка.

ЯК ТВОРИТЬСЯ „ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ”

Дні 6., 7. і 8. червня 1938. мотуззя, вуглевого квасу з гарячої води, золіни та водних випарів. Мій важкий дати, бо в тих днях наші відтворювалися, цим разом у новий вид, наш славний роні двохсотної вулиці. Я не „Запорожець за Дунаєм”.

Як повстав перший сценічний „Запорожець”, там далі розказати шановним читачам, музику й спів „Запорожця”.

Сяжних „хмародерів” міста не можна входити до середі Нью Йорку. Повітря мало запах свіжого паперу, зігнлого дзвінка, що значить, що вхід

уже дозволений. Вступаю в коридор, з нього до почекальни, а шойно звідси до самої студії. Є це величезна зала, повна світел різної величини. Всі присутні виглядають неначе манекіни, без ніякого виразу на обличчях. Я шойно сів у вигідне крісло, коли дзвінок знову остеріг усіх, що треба заховати безумовну тишину. Зараз потім наступив другий дзвінок на знак, що навіть дихати голосно не вільно, бо чутливий мікрофон рекордує найменший шелест. Everybody quiet! — крикнув директор і ціла студія покритася гробовою тишиною. Все неначе замгло.

На середині салі підвищен-

ня, на якому стоїть проф. Рудницький, а перед ним оркестра, зложена з 24 добрих музикантів. Технічний директор дає знак проф. Рудницькому, шоби починав. Диригент своїми руками й очима контролює кожний нерв і рух музикантів і співаків. На даний знак оркестра починає й на салі починають переливатися чудові мелодії „Запорожця”. Чутливі очі заливаються мимоволі слезами. Проф. Рудницький дає право рукою знак Андрієві й Оксані, шоби були готові. Розлягаються чаруючі звуки дуету „Ти мій друже, мій коханий”. У передніх кріслах сидять д-р Ульмер, Михайло Ганн і Василь Авраменко. При інструментах, що рекордують звук, стоять два техніки, які вважають, шоби струя голосу не була ані завильна, ані заслаба. В окремій кімнаті на другім поверсі друї технік уважає на інструмент, який записує голос і музику. Д-р Ульмер перекидається зором із Ганном і дає йому якісь знаки руками, бо не вільно говорити. Дует закінчився і д-р Ульмер крикнув „cut” (переріж, зупини). Всі машини задержано на хвилину, а директори з техніками однодушно заявляють, що дует випав дуже добре.

Зачато чергову пісню, „Місяцю ясний”. Та сама обережність і та сама процедура. Цим разом я сиджу вже на горі, при голоснику (loud speaker), де технік слідить за найменшими помилками. Нараз дається чути якийсь шелест. Ганн дає приказ припинити дальший спів і рекордування. Починають знову зпочатку. Цю точку знімаю чотири рази, поки директори не погодилися, що знімка добра.

Після обідньої перерви зачали рекордувати „Владико неба і землі”. Проф. Рудницький зробив новий улад цієї пісні. В моїм житті ходив я багато по концертах та чув різні опери, однак не чув нічого, що можна би порівняти з цією піснею. Насамперед чує тенор, описує впадає сопран, а ще пізніше баритон. Кожний голос співає свою власну арію і має свої окремі слова. Подекуди ці голоси зливаються водно, а в інших місцях пливуть цілком окремо. Один голос починає, де другий скінчив, і так пливе ціла пісня нерозривно, аж поки цілий хор не зіллється з терцетом. Краса, яку годі описати словами! Навіть після вислухання цієї пісні не хочеться ще вірити, що це дійсність. Лише задля цієї одної пісні варт поїхати й на край світу, шоби почути „Запорожця”. Одинокий рекорд з цієї пісні

буде представляти вартість десятиків доларів!

Кидаю ту чарівну палату Алядіна. Вертаючись до буденної праці в канцелярії, думаю над тим, чи скоро вже прийде той час, коли українські фільми будуть виробляти в Голівуді при співучасті найкращих мистецьких сил світу. Той час мабуть уже недалекій...

Г. Ватаманюк.

КРЕВНЯК ЛЕТУНА.

О. С. Фрейзер Ленгфорд, вуйко Догласа Корігена, що вкрився всесвітньою славою, переїхавши на свій „тарайдаї” з Нью Йорку до Ірландії, приїхав до Америки, шоби облекшити своєму кривнякові натиск юрби на нього.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЬО ЙОРКУ, Н. Й.

Жертва на Дім у Новім Рогівлі.

Спис жертводавців, котрі зложили датки на Український Народний Дім, що має стати в селі Роговець, пов. Збараж. На ту ціль зложили по \$1: В. Фенс, Г. Гурин, Г. Марчак, І. Матієв, о. А. Веселовський; по 50 ц.: Перемчак, І. Бекмен, М. Кулович, І. Драган, Синайків, В. Таманюк; по 25 ц.: І. Галич, П. Мурашко, І. Потурний, М. Малацький, Г. Тхір, П. Бобисюк, Д. Воробець, О. Рахай, І. Грабовський, С. Погорілець, І. Боднар, Тоня Чір, Гелен, Журко, П. Мельник, І. Скалатський, П. Малатич, Р. Рибак, М. Пиличук, П. Чуроліс, А. Боднарчук, П. Полюга, С. Зборовський, М. Гурак; І. Д., М. Савка, М. Крута, П. Падиль, К. Діва, Скалацький, Гороський, Я. Яворник. Разом \$16.50. Перший раз зібрано \$39.50, разом \$56, які вислано на адресу краєвого комітету: Ярослав Кушнір, село Новий Роговець, повіт Збараж.

Сердечну подяку складає всім жертводавцям Комітет: Михайло Заблоцький, Михайло Тульгані, Катерина Калишук.

ЗЕМЛЯ ЯК ДОЛОНЯ

Острівце Гельголанд це морська скеля, окружена охоронним муром із бетону. Цегляста барва острова із зеленою поверхнею різко відбиває від окруження. Цей шматок землі довгий півтори милі, неїлу мило широкий, отже справді серед широкого моря виглядає наче долоня.

У містечку, з гарними домками та купелевими готелями, живе кількатор туземців. Риболовля й обслуга купелевих гостей дає їм прожиток. Відрізані морем від решти світу, витворили власний діалект і звичаї. Іх народня поезія оспівує головню любов до рідної землі, яку характеризує барва червона (скеля), зелена (трава) і біла (пісок). Ті барви прийняли теж на прапор. Характеристичні типи населення це ловці гомарів.

Погляд із острова на широке море, що без упину лише низькі береги острівця, удари хвиль при припливі й відпливі говорять про його долю. У глибині моря поринає протилежний шматок землі, острівце Віт Кліф, що колись творив цілість із Гельголандом.

На найвищій місці Гельголанду знімається могутня морська ліхтарня. Пересторога для кораблів. Як низький острів посеред широкого моря, Гельголанд дуже небезпечний. Кожне наближення корабля до острова означає розбиття об скелю. Тому то на Гельголанді є рятункове погтовля. Із корковими поясми на грудях і на животі кидаються ті люди в море. Хто з туристів, що відвідують Гельголанд, боязкий, успокуюється, коли побачить тих людей із рятувкового відділу. Гельголанд відіграв в історії Європи важну роль. З данських рук перейшов як другорядний острів під владу Англії, а виміною за колонію в Африці одержала його Німеччина. Замість купелів повстають на Гельголанді твердині, база для підводних човнів, які у світовій війні накоїли Англії так багато лиха. Чи сленні касарні, засипаний тунель у скелі, що був кривкою підводних човнів, говорять про стратегічне значіння острова.

А Гельголанд це ідеальне місце для морських купелів. Перший впав на думку будувати тут такі купелі гельголандський тесля Сіменс. Вдячні земляки побудували йому пам'ятник. Назва острова в гельголандським діалекті є Гіліг Луп, що значить: Свята Земля (по німецьки: Гайлігес Ланд — Гельголанд).

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 23. липня 1938. помер у Балтімор, штат Меріленд, довголітній член Товариства ім. Івана Франка, влі. 337. У. Н. Союзу, ІОСИФ СЕМЕНКІВ. Покійний родився в селі Вишнівчик, повіт Підгайці, Галичина. Похорон відбудеться в понеділок, 1. серпня 1938., з дому жителя, 6422 Holobird Ave. Вічна йому пам'ять! Петро Семенків.

ВЗОРИ КАНВА, ПІТКИ ДО ВИШИВАННЯ Д. М. С. І СТЕМІЛЬОВА. НІ РІПН. UKRAINIAN BAZAAR, 97 AVENUE A, NEW YORK, N. Y.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

Гострі й хронічні несути. Вісім і жінок — Шкіра й кістка. 223 SECOND AVE., cor. 14th St., NEW YORK CITY, Room 14. Офісові години 10—8; неділя 11—2. Жінка-доктор до обслуговування. X & флюороскоп.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР. 321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y. Tel. GRAMERCY 5-2410. Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

ПОХОРОННІ ЗАВЕДЕННЯ

МИРОН ЛІТВИН. УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК. Без ріжнці, як далеко поїхати. Ікарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга шпир і чесна. — Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК. ЗАНІМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ В БРОНКС, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ. 129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568. BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y. Tel. Ludlow 4-2568.

ІВАН БУНЬКО. Новий Український Удирейтер заряджує погребам по ціні так низькій, як \$150. Обслуга найкраща. JOHN BUNCO. Licensed Undertaker & Embalmer. 437 E. 5th St., NEW YORK CITY. Dignified Funerals at low as \$150. Telephone: Orchard 4-8083.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА”.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ.

(56)

Тепер Док рішив виконати свій план. Він неначе вивірка почав перескакувати з дерева на дерево, аж доки не здігав цілої валки дикунів. Дикуні йшли до місця, на яким задумували отаборюватися. Закрившись в густі кучері дерева, Док почав довкруги добре розглядатися. Він навіть порахував усіх дикунів і переконався, що той, що йшов іззаду, був останній.

Крім нього не могло бути інших. Не надумуючись довго, Док натягнув з цілої сили свій лук, що показався таким справним уже в попереднім змаганні з дикуном, і випустив стрілу в напрямі плечей дикуна. Стріла вилетіла з тятиви і її лезо глибоко вбилося між лопатки дикуна. Він зверещав з цілої сили і впав неживий на землю.

Док чимскорше, подався на інше, сусіднє дерево і там заховався глибоко в листю. Крик дикуна звернув увагу тих, що йшли попереду. Всі вони в поспіху почали вертатися і шукати свого товариша. Голм, найстарший жрець, кілька разів кликав його, та той не відзивався. Це забрало їм добрих кілька хвилин, заки вони знайшли його, заритого в траві.

Дикуні кинулись до мертвого тіла свого товариша, а Голм торжественно виголосив: „Його вбила стріла. Стріла, випущена тим третім білим чоловіком, що втік”. З горла решти дикунів вирвався оклик гніву. Вони чекали, що тепер прикаже їх ватажок. А також Док здалека пильно слідкував за тим, що тепер піchnуть дикуни. Чи будуть так поводитись, як він передбачував.